

Т. Рысқұлов атындағы Қазақ экономикалық университеті

ӘОЖ: [336.221:657](574)

Қолжазба құқығында

ЮСУПОВ ҰЛАҒАТ БОЛАТОВИЧ

Қазақстан Республикасындағы салық есебін ұйымдастыруын жетілдіру

6D050800 - Есеп және аудит

Философия докторы (PhD)
ғылыми дәрежесін алу үшін дайындалған диссертация

Ғылыми жетекші
э.ғ.д., профессор
Алиев М.К.

Marek Filinger
PhD докторы

Қазақстан Республикасы
Алматы, 2013

МАЗМҰНЫ

БЕЛГІЛЕУЛЕР МЕН ҚЫСҚАРТУЛАР.....	3
КІРІСПЕ.....	4
1 ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ САЛЫҚ ЕСЕБІН ҰЙЫМДАСТЫРУДЫҢ ТЕОРИЯЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ.....	11
1.1 Салық есебінің мәні, оның нарықтық экономикадағы рөлі мен маңызы.....	11
1.2 Қазақстан Республикасында салық есебін ұйымдастыру үдерісі.....	21
1.3 Салық есебінің саясаты салық есебін ұйымдастырудың негізі ретінде.....	32
1.4 Салық есептілігі салық есебінің қорытындылаушы кезеңі ретінде.....	40
2 ШАРУАШЫЛЫҚ ЖҮРГІЗУДІҢ ЗАМАНАУИ ЖАҒДАЙЛАРЫНДА ҚАЗАҚСТАНДА САЛЫҚ ЕСЕБІН ҰЙЫМДАСТЫРУ ТӘЖІРИБЕСІ.....	53
2.1 Қазақстандағы салық есебін сипаттайтын негізгі көрсеткіштерді талдау.....	53
2.2 Заңды тұлғалардың корпоративтік табыс салығы бойынша есептеулердің салық есебін ұйымдастыру.....	59
2.3 Басқа да салықтар есебі және олармен есеп айырырудың ерекшеліктері.....	67
2.4 Бюджетке төленетін салықтар бойынша кәсіпорын есептеулерін талдау және бағалау.....	78
3 ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ САЛЫҚ ЕСЕБІН ҰЙЫМДАСТЫРУЫН ЖЕТІЛДІРУ ЖОЛДАРЫ.....	96
3.1 ХҚЕС жүзеге асыруда салық міндеттемелері мен активтерді есепке алуды ұйымдастыру.....	96
3.2 Салық есептілігін ұйымдастырудың әдістемелік аспектісін әзірлеу....	117
3.3 Салық есебімен салық есептілігінің ішкі аудит әдістемесі және оны дамыту жолдары.....	122
ҚОРЫТЫНДЫ.....	140
ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ.....	145
ҚОСЫМШАЛАР.....	152

**6D050800 «Есеп және аудит» мамандығы бойынша «философия докторы»
ғылыми дәрежесін алу үшін дайындаған диссертацияның
АННОТАЦИЯСЫ**

ЮСУПОВ ҰЛАҒАТ БОЛАТОВИЧ

«Қазақстан Республикасындағы салық есебін ұйымдастыруын жетілдіру»

Зерттеудің өзектілігі. Таңдалған диссертациялық зерттеу тақырыбының өзектілігі Қазақстан Республикасы салық жүйесінің дамуымен және оның құрылымдық институты – салық есебін салық салу элементі ретінде жетілдіру қажеттілігімен сабақтасып жатыр. Республикамыздағы салық есеп жүйесінің тиімді жұмысының әдіснамасы жеткіліксіз түрде әзірленген. Көптеген авторлар салық есебі ұғымын әртүрлі етіп тұжырымдайды, бұл мәселе бойынша бірыңғай ұстаным жоқ. Республикадағы салық жүйесін жетілдіру салық мөлшерлемелерін төмендетумен шектеледі, осыған қарамастан, салық есептілігін жетілдіру бұрынғы қалпында қалған. Салық есептілігінің нысандарын ендіру, салық есептілігін тапсырудың электронды порталын құру және салық жүйесін дамыту, салық есептілігінің тәжірибелік қана емес, сондай-ақ теориялық дәйектемесін де дамыту жөніндегі талаптарды қояды. Жеткіліксіз теориялық әзірleme және салық есебін ұйымдастыруды жетілдірудің көптеген мәселелерін тәжірибелік тұрғыда шешу қажеттілігі диссертациялық жұмыс тақырыбын таңдауға себепші болды.

Осылайша, салық есебін ұйымдастыруды, жекелей алғанда салық төлемдерінің есебінің әдістемесі мен оны ұйымдастыруды жетілдіру жөніндегі ұсынымдарды әзірлеу экономикалық дамудың заманауи кезеңінің аса маңызды мәселелерінің бірі болып табылады.

Зерттеу мақсаты мен міндеттері. Диссертациялық зерттеудің мақсаты салық есебін ұйымдастырудағы мәселелерді анықтау және Қазақстан Республикасындағы салық есебі мен салық есептілігін құрастыруды ұйымдастыру мен оның әдістемесін жетілдіру жөніндегі ұсыныстарды әзірлеу болып табылады.

Қойылған мақсатқа жету үшін келесі **міндеттер** анықталды:

- салық есебінің теориялық негіздерін зерделеу және оның нарықтық экономикадағы мәнін анықтау;
- салық есеп саясатының рөлін негіздеу және «салық есеп саясаты» ұғымына анықтама беру;
- талданған қазақстандық кәсіпорындарда салық есебін ұйымдастырудың заманауи ахуалын зерттеу, салық есебін сипаттайтын негізгі көрсеткіштерді есептеу, салық есебін ұйымдастырудағы мәселелерді анықтау;
- салық міндеттемелері мен активтерін есепке алуды ұйымдастырудың шетелдік тәжірибесін қарастыру, олардың ерекшеліктерін айрықшалау;
- салық есеп саясаты қалыптасуының әдістемелік аспектісін әзірлеудің кезеңдерін анықтау; салық есеп саясатын және нақты кәсіпорын үшін салық есебінің тіркелімдерін әзірлеу;

- салық есебі мен есептілігіне ішкі аудитінің әдістемесін әзірлеу.

Жалпыға бірдей белгіленген тәртіпте Астана қаласындағы жұмыс істейтін бірқатар кәсіпорындар салық жүйесі **зерттеу объектісі** ретінде алынды.

Диссертациялық зерттеу пәні ҚР кәсіпорындарындағы салық есебін ұйымдастырудың теориялық және тәжірибелік мәселелері болып табылады.

Қарастырылып отырған мәселемен байланысты қазақстандық және шетелдік авторлардың еңбектерінде баяндалған негізгі ережелер мен заңдылықтар **теориялық және әдіснамалық негізін** құрайды. Заңнамалық, нормативтік және құқықтық актілер, Халықаралық қаржылық есептілік стандарттары, Салық есептілігінің нысандарын толтыру ережелері, салық және бухгалтерлік есеп саласындағы нұсқау жасайтын және басқа да реттемелейтін құжаттар құқықтық және ақпараттық қамсыздандыру ретінде қолданылған.

Жұмыста мәселені зерделеудің есептік-экономикалық, статистикалық, логикалық әдістері, қойылған міндеттерді орындауға сараптық және жүйелік-кешендік тәсілдеме қолданылды.

Диссертациялық жұмыстың **ғылыми жаңалығы** салық есебін ұйымдастыруды жетілдірумен байланысты бірқатар теориялық және әдістемелік мәселелерді шешуден тұрады.

Зерттеу барысында **диссертацияның ғылыми жаңалылығын** көрсететін, келесідей аса маңызды нәтижелер алынды:

- салық есебінің теориялық негіздері зерделенді, оның нарықтық экономикадағы мәні анықталды, салық есептілігін құру кезіндегі қаржылық және салық есебінің өзара әрекеттесу нұсқалары көрсетілді;

- салық есебін ұйымдастыру үдерісіндегі салық есебі саясатының рөлі дәйектелген, «салық есеп саясаты» ұғымына нақты есептік кезеңде ұйымның салық есебінің барлық ерекшеліктерін ашатын, осы ұйымның ішкі нормативтік-құқықтық құжаты ретінде авторлық анықтама берілді;

- АҚ, ЖШС, ЖК салықтар бойынша есептеулердің салық есебін ұйымдастыру зерттелді, салықтарды есептеу және төлеу тәртібі егжей-тегжейлі жазып көрсетілді, салық жүктемесі, салықтық табыс өсуінің қарқыны, салықтық табыстағы үлес салмағы сияқты көрсеткіштер есептелді, қазақстандық кәсіпорындарда салық есебінің ұйымдастырылуындағы мәселелер әлеуметтік сауалнама жүргізу арқылы айшықталды;

- бухгалтерлік және салық есебінің арасындағы айырмашылықтар нәтижесінде салық міндеттемелері мен активтерінің есебін ұйымдастыру қарастырылды, кейінге қалдырылған салықтар сомаларының есебі көрсетілген, кейінге қалдырылған салықтарды ұйымдастырудың шетелдік тәжірибесі зерделенген;

- салық есебі саясатын қалыптастырудың әдістемелік аспектілерін әзірлеу кезеңдері анықталды, «Safe Trans» ЖШС үшін салық есеп саясаты мен салық есебінің тіркелімдері әзірленді;

- салық есебі мен есептілігі ішкі аудитінің әдістемесі кеңейтілді, «Салық есебі мен есептілігі ішкі аудитінің мақсаты мен негізгі принциптері» стандарты ұсынылды, салық есебі мен есептілігі ішкі аудитінің тұжырымдамасы толықтырылды.

Қорғауға шығарылған негізгі ережелер:

1. Жүргізілген зерттеу «салық есебі» ұғымын анықтауға мүмкіндік берді. Салық есебі – салық салу объектілері мен салықты және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдерді есептеу және ҚР Салық кодексінің талаптарына сәйкес салық есептілігін жасау туралы ақпаратты қорыту және жүйелеу мақсатында есепке алу құжаттамасын жүргізу үдерісі. Салық есебінің мәні мен міндеттері мемлекеттегі салық салу жүйесінің рөлімен анықталады. Нарықтық экономикаға өту кезеңінің сатысында салықтар белсенді түрде мемлекеттік реттеу аспабы болып танылады. Осыған орай, мемлекет реттеуші және жинақтаушы функцияларды өзіне жүктейді. Бірақ салық салу жүйесінің өзі микродеңгейде қызмет етеді, яғни салықтардың негізгі функциялары субъектілер – заңды, сондай-ақ жеке тұлғалар сияқты нақты салық төлеушілер деңгейінде жүзеге асырылады.

2. Салық есебі саясаты салық есебін ұйымдастыру үдерісіндегі қорытындылаушы кезең болып табылады. Біздің пікірімізше, салық есебінің саясатын нақты есептік кезеңдегі осы ұйымның салық есебінің барлық ерекшеліктерін ашып көрсететін, ішкі нормативтік-құқықтық құжат ретінде тұжырымдауға болады.

3. Қазақстан Республикасындағы салық есебін ұйымдастырудың заманауи ахуалын зерделеу нәтижелері салық есебін жүргізу әдіснамасының нашар дамығандығын дәлелдейді. Жүргізілген зерттеу нәтижелері бойынша келесідей анағұрлым маңызды мәселелерді ашып көрсете аламыз:

- салық есептілігінің нысандарын толтыру жөніндегі әдіснаманың болмауы;

- салық салу және бухгалтерлік есеп облысындағы білікті кадрлардың жетіспеуі;

- кәсіпорындағы салық есебін автоматтандырудың жеткіліксіз деңгейі.

4. Кәсіпорынның кейінге қалдырылған салықтық міндеттемелерін, дәлірек айтқанда корпоративті табыс салығы бойынша міндеттемелері белгілі бір қыығушылық оятады. Міндеттемелердің аталған санатына деген қызығушылық бухгалтерлік және салық есебіндегі табыс пен шығыстарды есептеулердің түрлі болуынан туындайды.

5. Біз ұсынып отырған салық есебі саясатында кәсіпорындағы салық есебінің ұйымдастырылуын жүйелейтін салық есебінің ұйымдастырушылық, техникалық және әдістемелік аспектілеріне айрықша мән берілген.

6. Салық есебі мен есептілігі ішкі аудитінің әдістемесі салық есептеулеріндегі қателерді анықтауға, түзетуге, болдырмауға, компанияның шаруашылық операцияларының салық салдарын бағалауға және салық тәуекелдерін азайтуға бағытталған процедуралар жиынтығы болып табылады. Барлық салықтар үшін салық есебі мен есептілігінің ішкі аудиті әдістемесімен қатар компания есептейтін және төлейтін әрбір салық, алым және міндетті төлем түрі үшін ішкі аудит әдістемесін әзірлеген жөн. Барлық салық төлемдердің қомақты бөлігі КТС және ҚҚС қатысты, сондықтан оларды диссертациялық зерттеуде қарастырдық.

Зерттеудің теориялық маңыздылығы салық есебін ұйымдастыру және оның құрылышы ғылыми түсініктерді кеңейтуден тұрады.

Зерттеудің тәжірибелік маңыздылығы. Зерттеу нәтижелерінің тәжірибелік маңыздылығы жұмыста келтірілген ұйымдастырушылық-әдістемелік және тәжірибелік ережелердің жүзеге асырылуы салық есебін ұйымдастырудың әдістемелік аспектілерін едәуір жақсартуға, бухгалтерлік және салық есебінің жүйелерінде қалыптасатын ақпараттың сенімділігін арттыруға және қабылдау қиыншылығын төмендетуге мүмкіндік беретіндігінен тұрады. Ұсынылатын салық есебінің тіркелімдері бухгалтерлік есеп деректерін қолдана отырып, салықтардың салық базасын қажетті дәйектілікпен анықтауға мүмкіндік береді. Ұсынылған стандарт ішкі аудиторларға тәжірибе жүзінде стандарттардың талаптарын орындау бойынша өз іс-әрекеттерінің нақты ретін анықтауға ықпал етеді. Диссертацияда әзірленген тұжырымдар мен ұсынымдарды бухгалтерлік есеп пен салық салу саласында қызмет ететін ғылыми және тәжірибелік жұмыскерлер қолдана алады.

Жұмыстың және жарияланымдардың негізгі қорытындыларын апробациялау. Диссертациялық жұмыстың негізгі теориялық және тәжірибелік қағидалары халықаралық ғылыми-практикалық конференцияларда ұсынылды. Одан басқа, зерттеудің негізгі қорытындылары оқу процесінде апробациядан өтті және «Safe Trans» ЖШС-нің тәжірибелік қызметіне енгізуге қабылданды.

Зерттеу қорытындыларын жариялау. Автордың зерттеу тақырыбы бойынша 10 жұмысы, Thomson Reuters компаниясының ғылыми журналдар базалар мәліметі бойынша нөлдік емес импакт-факторы бар шетел басылымында - 2 ғылыми мақала, Білім және ғылым саласындағы бақылау комитеті ұсынған басылымдарда – 3 ғылыми мақала, халықаралық конференциялар материалдарында – 5 ғылыми мақала, соның ішінде шетел ғылыми конференциялар материалдарында – 3 мақала жарияланды.

Annotation
to the doctoral thesis for the degree of Ph.D
on the specialty 6D050800 «Accounting and Audit»

YUSSUPOV ULAGAT BOLATOVICH

«Improvements of tax accounting in the Republic of Kazakhstan»

The relevance of the research. The relevance of the Thesis research chosen topic is subject to the tax system development in the Republic of Kazakhstan and the need to improve its structural Institute - tax accounting as an element of taxation. Methodology for efficient developments of tax accounting system in the Republic is insufficiently developed. Many authors are interpreting the concept of tax accounting in different ways, no common position on this issue exists. Improving the tax system in the Republic is limited by tax rates reducing, the revision of taxes parameters and elements and despite this tax reporting improvement remains at the same level. The introduction of tax reporting forms, the creation of tax reporting electronic portal and tax system submit the requirements for not only practical development but also theoretical justification of tax reporting. The lack of theoretical elaboration and the need for practical solutions of many issues regarding the tax accounting organization improvement determined the theme choice of the Thesis Work.

Thus the recommendations development for improving the tax accounting organization including the methodology and organization of tax payments accounting is one of the major problems of the present economic development stage.

The goals and objectives of research. The Thesis research aim is the problems identification in tax accounting organization and proposals development to improve the tax accounting organization and methods and tax reporting in the Republic of Kazakhstan.

In order to achieve this goal the following **objectives** were identified:

- to examine the theoretical basis of tax accounting, its value in market economy;
- to prove the role of tax accounting policy, to define "tax accounting policy";
- to explore the current condition of tax accounting organization according to local Kazakh enterprises being analyzed, to calculate basic indicators of tax accounting, identify the problems in tax accounting organization;
- to examine foreign experience of tax liabilities and assets accounting management, highlight their features;
- to identify the development stages of methodological aspect of tax accounting policy formation; to develop tax accounting policy and tax accounting registers for a particular company;
- to develop a method of tax accounting and reporting internal audit.

The object of the research is the tax system of a number of companies in Astana which are applying generally established taxation.

The subject of the Thesis research is the theoretical and practical issues of tax accounting at enterprises of the Republic of Kazakhstan.

The theoretical and methodological basis consists of provisions and laws set forth in the works of Kazakh and foreign authors related to the issue. The legal and information provisions are the legislative, regulatory and legal acts, International Financial Reporting Standards, Rules for tax reporting forms filling, guidance and other regulatory documents tax accounting and book-keeping field.

In work were used economical, statistical, logical methods to study the issue, expert and system-integrated approach to tasks solution.

The scientific novelty of the Thesis lies in solving a number of theoretical and methodological issues related to the tax accounting organization improving. The research produced the following and the most important results which represent **the scientific novelty of the Thesis**:

- the theoretical basis of tax accounting is studied, its role in a market economy is identified, the interaction variants of financial and tax accounting at the tax reporting formation is shown;

- was proved the role of tax accounting policy in the process of organization of tax accounting, the author's definition of the "tax accounting policy" concept is given as an internal regulatory document of organization that discloses all tax accounting features of the organization in a particular reporting period;

- the organization of tax accounting calculation of taxes in JSC, LLP, IE, the calculation and payment of taxes is described in details, the values such as tax burden, tax revenues growth rate, the tax revenues share are calculated, the problems in tax accounting organization from Kazakhstan enterprises is highlighted by survey;

- the organization of tax liabilities accounting and assets resulting from differences between the book-keeping and tax accounting is considered, the calculations of deferred taxes are shown, the foreign experience of deferred taxes is studied;

- the methodological aspect development stages of tax accounting policy formation, the tax accounting policy is developed as well as the tax ledgers for LLP «Safe Trans»;

- the technique of tax accounting and reporting internal audit is expanded, the standard of «The objective and basic principles of tax accounting and reporting internal audit» is provided, the concept of tax accounting and reporting internal audit is added.

The main provisions for defense:

1. The research allowed defining the term "Tax accounting". Tax accounting is a process of record keeping aiming to arrange and organize the information about the objects of taxation and calculation of taxes and other obligatory payments to the budget and tax reporting in accordance with the requirements of Tax Code of the RK. The value and aims of the tax accounting are defined by the tax system's role within the state. Taxes represent an active instrument of state regulation at the stage of transition to market economy. Due to this fact the government performs regulating and accumulating functions. However the tax system is functioning at the micro-level, i.e. the basic tax functions are performed at the level of specific taxpayers, both corporate and individuals.

2. Tax accounting policy is the final stage in the process of organization of tax accounting. In our opinion, "Tax accounting policy" is internal regulating document of the organization, which reveals all the details of the tax accounting of this organization for the specified reporting period.

3. The results of study of the current stage of organization of tax accounting in the Republic of Kazakhstan evidence an underdeveloped methodology of tax accounting. We can identify the most important problems according to the carried out research:

- lack of methodology for filling in the forms of tax reports;
- lack of qualified personnel in the area of taxation and accounting;
- lack of automation of processes of tax accounting in the companies.

4. The area of interest is deferred tax obligations of a company, namely the obligation under corporate income tax. The interest to this type of obligation arises due to difference in calculation between accounting and tax accounting.

5. In offered tax accounting policy, emphasis is made on organizational, technical and methodical aspects of tax accounting, which systematize the organization of tax accounting at the enterprise.

6. The proposed methodology for internal auditing of tax accounting and reporting is a set of procedures aiming to identify, correct, and prevent errors in the tax calculations, estimate the tax consequences of business transactions and minimize the tax risks. It is appropriate to develop the methodologies of internal audit for each type of tax, duty, or obligatory payment of the company in addition to the general tax methodology. A significant part of all tax payments is accounted for corporate income tax and value added tax. That's why this thesis study them.

The theoretical value of the research is the scientific understanding improvement of the tax accounting and its components organization.

The practical significance of research. The practical significance of the research results is that the implementation of the organizational, methodological, and practical provisions presented in Thesis shall allow to improve the methodological aspects of tax accounting organization significantly and to improve the reliability of the information formed in the systems of accounting and taxation, and reduce the complexity of its receipt. The proposed tax accounting registers shall allow to determine the tax base of taxes with high accuracy using book-keeping data. The proposed standard allows the internal auditors to determine the actions precise order for their compliance with the standards requirements in practice. Conclusions and recommendations developed in the Thesis can be used by researchers and practitioners engaged in the field of book-keeping and taxation.

Testing of the main results and publications. The main theoretical and practical provisions of the Thesis were presented at international scientific conferences. The main results of the study were tested in the learning process and taken to the introduction into practice of LLP «Safe Trans».

Publications of research results. The author published 10 works as per research subject including two research papers in the foreign edition which has a non-zero impact factor according to the database of Thomson Reuters scientific journals, 3 research papers in journals recommended by the Committee of Education and

Science Control, 5 research papers in the proceedings of international conferences including 3 scientific papers in the materials of overseas conferences.

АННОТАЦИЯ
диссертации на соискание ученой степени «доктора философии» (Ph.D) по
специальности 6D050800 - Учет и аудит

ЮСУПОВ УЛАГАТ БОЛАТОВИЧ

**«Совершенствование организации налогового учета в Республике
Казахстан»**

Актуальность исследования. Актуальность выбранной темы диссертационного исследования обусловлена развитием налоговой системы Республики Казахстан и необходимостью совершенствования ее структурного института - налогового учета как элемента налогообложения. Недостаточно разработана методология эффективных наработок системы налогового учета в республике. Многие авторы трактуют понятие налогового учета по-разному, единой позиции по этой проблеме не существует. Совершенствование налоговой системы в республике ограничивается снижением налоговых ставок, пересмотром параметров и элементов налогов, несмотря на это совершенствование налоговой отчетности остается на прежнем уровне. Внедрение форм налоговой отчетности, создание электронного портала сдачи налоговой отчетности и развитие налоговой системы диктуют требования по развитию не только практического, но и теоретического обоснования налоговой отчетности. Недостаточная теоретическая разработанность и необходимость практического решения многих вопросов совершенствования организации налогового учета обусловили выбор темы диссертационной работы.

Таким образом, разработка рекомендаций по совершенствованию организации налогового учета, в частности методики и организации учета налоговых платежей является одной из важнейших проблем современного этапа экономического развития.

Цели и задачи исследования. Целью диссертационного исследования является выявление проблем в организации налогового учета и разработка предложений по совершенствованию организации и методики налогового учета и составления налоговой отчетности в Республике Казахстан.

Для достижения поставленной цели были определены следующие **задачи**:

- изучить теоретические основы налогового учета и определить его значение в рыночной экономике;
- обосновать роль налоговой учетной политики в процессе организации налогового учета, дать определение понятию «налоговая учетная политика»;
- исследовать современное состояние организации налогового учета на анализируемых казахстанских предприятиях, рассчитать основные показатели, характеризующие налоговый учет, выявить проблемы в организации налогового учета;
- рассмотреть зарубежный опыт организации учета налоговых обязательств и активов, выделить их особенности;

- определить этапы разработки методического аспекта формирования налоговой учетной политики; разработать налоговую учетную политику и регистры налогового учета для конкретного предприятия;

- разработать методику внутреннего аудита налогового учета и отчетности.

Объектом исследования послужила налоговая система ряда предприятий г.Астана, применяющих общеустановленный режим налогообложения.

Предметом диссертационного исследования являются теоретические и практические вопросы организации налогового учета на предприятиях РК.

Теоретическую и методологическую основу составляют основные положения и закономерности, изложенные в трудах казахстанских и зарубежных авторов, связанные с рассматриваемой проблемой. В качестве правового и информационного обеспечения служат законодательные, нормативные и правовые акты, Международные стандарты финансовой отчетности, Правила заполнения форм налоговой отчетности, инструктивные и другие регламентирующие документы в области налогового и бухгалтерского учета.

В работе применялись расчетно-экономический, статистический, логический метод изучения вопроса, экспертный и системно-комплексный подход к решению поставленных задач.

Научная новизна диссертационной работы заключается в решении ряда теоретических и методических вопросов, связанных с совершенствованием организации налогового учета.

В процессе исследования получены следующие наиболее существенные результаты, представляющие **научную новизну диссертации**:

- изучены теоретические основы налогового учета, определено его значение в рыночной экономике, показаны варианты взаимодействия финансового и налогового учета при формировании налоговой отчетности;

- обоснована роль налоговой учетной политики в процессе организации налогового учета, дано авторское определение понятию «налоговой учетной политики» как внутреннего нормативно-правового документа организации, раскрывающего все особенности налогового учета этой организации в конкретном отчетном периоде;

- исследована организация налогового учета расчетов по налогам в АО, ТОО, ИП, подробно расписан порядок исчисления и уплаты налогов, рассчитаны такие показатели, как налоговая нагрузка, темп роста налоговых доходов, удельный вес в налоговых доходах, выделены проблемы в организации налогового учета у казахстанских предприятий путем социологического опроса;

- рассмотрена организация учета налоговых обязательств и активов в результате расхождений между бухгалтерским и налоговым учетом, показаны расчеты сумм отложенных налогов, изучен зарубежный опыт организации отложенных налогов;

- определены этапы разработки методического аспекта формирования налоговой учетной политики, разработана налоговая учетная политика и регистры налогового учета для ТОО «Safe Trans»;

- расширена методика внутреннего аудита налогового учета и отчетности, предложен стандарт «Цель и основные принципы внутреннего аудита налогового учета и отчетности», дополнена концепция внутреннего аудита налогового учета и отчетности.

Основные положения, выносимые на защиту:

1. Проведенное исследование позволило определить понятие «налоговый учет». Налоговый учет - процесс ведения учетной документации в целях обобщения и систематизации информации об объектах налогообложения и исчисления налогов и других обязательных платежей в бюджет и составления налоговой отчетности в соответствии с требованиями Налогового Кодекса РК. Значение и задачи налогового учета определяются ролью системы налогообложения в государстве. На этапе переходного периода к рыночной экономике налоги выступают активным инструментом государственного регулирования. В силу этого государство берет на себя регулирующие и аккумулирующие функции. Но сама система налогообложения функционирует на микроуровне, т.е. основные функции налогов осуществляются на уровне субъектов - конкретных налогоплательщиков, как юридических, так и физических лиц.

2. Налоговая учетная политика является завершающим этапом в процессе организации налогового учета. С нашей точки зрения, «налоговая учетная политика» - это внутренний нормативно-правовой документ организации, раскрывающий все особенности налогового учета этой организации в конкретном отчетном периоде.

3. Результаты изучения современного состояния организации налогового учета в Республике Казахстан свидетельствуют о слаборазвитой методологии ведения налогового учета. По результатам проведенного исследования можем выделить наиболее важные проблемы:

- отсутствие методологии по заполнению форм налоговой отчетности;
- нехватка квалифицированных кадров в области налогообложения и бухгалтерского учета;
- недостаточный уровень автоматизации налогового учета на предприятиях.

4. Определенный интерес представляют отложенные налоговые обязательства предприятия, а именно обязательства по корпоративному подоходному налогу. Интерес к данной категории обязательств возникает в связи с разными расчетами доходов и расходов в бухгалтерском и налоговом учете.

5. В предлагаемой нами налоговой учетной политике акцент делается на организационные, технические и методические аспекты налогового учета, которые систематизируют организацию налогового учета на предприятии.

6. Предложенная методика внутреннего аудита налогового учета и отчетности представляет собой совокупность процедур, направленных на выявление, исправление, предотвращение ошибок в налоговых расчетах, оценку налоговых последствий хозяйственных операций компании и минимизацию налоговых рисков. Помимо общей для всех налогов методики

внутреннего аудита налогового учета и отчетности целесообразно разработать методики внутреннего аудита по каждому виду налога, сбора и обязательного платежа, исчисляемого и уплачиваемого компанией. Значительная часть всех налоговых платежей приходится на КПП и НДС, поэтому в диссертационном исследовании рассмотрели их.

Теоретическая значимость исследования заключается в расширении научных представлений об организации налогового учета и его составляющих.

Практическая значимость исследований. Практическая значимость результатов исследования заключается в том, что реализация представленных в работе организационно-методических и практических положений позволит значительно улучшить методические аспекты организации налогового учета, повысить надежность информации, формируемой в системах бухгалтерского и налогового учета, и снизить трудоемкость ее получения. Предлагаемые регистры налогового учета позволят с необходимой достоверностью определять налоговую базу налогов, используя данные бухгалтерского учета. Предложенный стандарт позволяет внутренним аудиторам на практике определить четкий порядок своих действий по выполнению требований стандартов. Выводы и рекомендации, разработанные в диссертации, могут быть использованы научными и практическими работниками, занятыми в области бухгалтерского учета и налогообложения.

Апробация основных результатов работы и публикаций. Основные теоретические и практические положения диссертационной работы были представлены на международных научно-практических конференциях. Основные результаты исследования прошли апробацию в учебном процессе, а также приняты для внедрения в практическую деятельность ТОО «Safe Trans».

Публикации результатов исследования. По теме исследования автором опубликовано 10 работ, том числе 2 научные статьи - в зарубежном издании, имеющем ненулевой импакт-фактор по данным базы научных журналов компании Thomson Reuters, 3 научные статьи - в изданиях, рекомендованных Комитетом по контролю в сфере образования и науки, 5 научных статей – в материалах международных конференций, в том числе 3 статьи - в материалах зарубежных конференций.